

Uzasadnienie
do
Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu
z dnia 7 kwietnia 2025 r.
w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Krowiarki”

Zgodnie z art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 i 1940) uznanie za rezerwat przyrody następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Zarządzenie określa nazwę rezerwatu, jego położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem. Regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, po zasięgnięciu opinii regionalnej rady ochrony przyrody, może zwiększyć obszar rezerwatu przyrody, zmienić cele ochrony, a w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych, dla których rezerwat został powołany - zmniejszyć obszar rezerwatu przyrody albo zlikwidować rezerwat przyrody.

Pasmo Krowiarek, w tym najcenniejsza jego część objęta rezerwatem przyrody „Krowiarki”, wyróżnia się wyjątkowymi walorami przyrodniczymi w skali województwa i kraju. Najcenniejszym elementem rezerwatu są ciepłolubne buczyny storczykowe *Cephalanthero-Fagenion* (9150) z licznym starodrzewiem oraz ciepłolubnymi okrajkami ze stanowiskami rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, w tym m.in. liczną populacją obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* i innymi przedstawicielami rodziny storczykowatych: buławnikiem czerwonym *Cephalanthera rubra*, buławnikiem wielkokwiatowym *Cephalanthera damasonium*, gólką długoostrogową gęstokwiatową *Gymnadenia conopsea* ssp. *densiflora*, gólką długoostrogową typową *Gymnadenia conopsea* ssp. *conopsea*, żłobikiem koralowym kruszczykiem rdzawoczerwonym *Epipactis atrorubens*, kruszczykiem szerokolistnym *Epipactis helleborine*, podkolanem białym *Platanthera bifolia* i gnieźnikiem leśnym *Neottia nidus-avis*. Ponadto swoje stanowiska mają tu zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris* i szafrek miękkolistny *Muscari comosum* (gatunki skrajnie rzadkie i ginące w województwie dolnośląskim), goryczka krzyżowa *Gentiana cruciata*, goryczuszka gorzkawa *Gentianella amarella*, goryczuszka orzęsiona *Gentianella ciliata*, orlik pospolity *Aquilegia vulgaris*, zimowit jesienny *Colchicum autumnale*, centuria pospolita *Centaureum erythraea*, cis pospolity *Taxus baccata*, oman szlachtawa *Inula conyza*, żebrzyca

górska *Libanotis montana* oraz wiele gatunków chronionych, kalcyfilnych mszaków, np. parzocha szerokolistnego *Porella platyphylla*.

Występujące w rezerwacie ciepłolubne buczyny storczykowe są zbiorowiskiem naturalnym, klimaksowym dla siedlisk nawapiennych, które stwarza korzystne warunki dla rozwoju w runie roślin kalcyfilnych. Gatunkiem kluczowym jest tu obuwik pospolity, który pełni rolę gatunku „parasolowego”, a działania na rzecz jego ochrony będą sprzyjać innym współwystępującym gatunkom mającym podobne wymagania siedliskowe oraz zachowaniu całego ekosystemu w odpowiednim stanie ochrony.

Wartością rezerwatu są także gleby, które w tym regionie są głównie brunatne, ale w przeciwieństwie do innych pasm Sudetów, występują tu gleby brunatne właściwe i wylugowane oraz rędziny brunatne, co jest dużą rzadkością. Gleby te, bogate w węglan wapnia CaCO_3 , sprzyjają rozwojowi gatunków kalcyfilnych i tworzeniu unikatowego, rzadkiego i bardzo cennego przyrodniczo ekosystemu.

Dodatkowo, teren rezerwatu obfituje w wychodnie skalne oraz nieczynne kamieniołomy, które były związane z wydobywaniem marmuru ze złoża „Wapniarka”, a obecnie, w fazie renaturyzacji stwarzają dogodne warunki do rozwoju unikatowej flory oraz fauny naskalnej (zwłaszcza cennych gatunków bezkręgowców, w tym świrdrzyka ozdobnego *Charpenteria ornata*). Na szczycie Góry Wapniarki znajduje się obecnie wieża widokowa, do której prowadzą szlaki turystyczne. Teren wokół wieży został wyłączony z granic rezerwatu (wydzielenia leśne 309 I i 308 tx).

Podczas prac nad utworzeniem rezerwatu przyrody „Krowiarki” propozycja utworzenia rezerwatu została poddana konsultacjom społecznym. Informacja o zamiarze utworzenia rezerwatu wraz z mapami określającymi jego proponowane granice oraz granice otuliny, a także podstawowymi wartościami przyrodniczymi została podana do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu. W ramach konsultacji wpłynęły liczne uwagi, które zostały przekazane także do Nadleśnictwa Bystrzyca Kłodzka - wnioskodawcy utworzenia przedmiotowego rezerwatu.

W wyniku konsultacji zostały częściowo zmodyfikowane granice rezerwatu oraz jego otuliny - poprzez zwiększenie ich powierzchni względem proponowanej pierwotnie.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu ustosunkował się do wszystkich uwag, które wpłynęły w ramach konsultacji, a odpowiedzi udostępnił publicznie (na stronie internetowej Dyrekcji). Dokumentacja z procesu konsultacji znajduje się w aktach rezerwatu.

W celu zabezpieczenia rezerwatu przed zagrożeniami zewnętrznymi wyznaczona została otulina, która obejmuje obszary leśne przylegające bezpośrednio do granicy rezerwatu, stanowiąc bufor oddzielający najcenniejsze obszary rezerwatu od wpływów zewnętrznych, m.in. antropopresji lub potencjalnej intensywnej gospodarki leśnej. W granice otuliny rezerwatu włączone zostały także cenne przyrodniczo łąki i pastwiska oraz murawy i okrajki, z których znaczna część stanowi siedliska przyrodnicze. Szczególnie cenne są murawy kserotermiczne 6210 stanowiące potencjalne miejsce występowania zarówno obuwika pospolitego, jak i innych rzadkich roślin i zwierząt oraz źródłiska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati* 7220. Pomimo, iż powierzchnie siedlisk nieleśnych znajdują się głównie na gruntach prywatnych, to włączenie ich w granice otuliny rezerwatu wzmocni ich ochronę, która teraz realizowana jest w ramach procedur ocen oddziaływania na środowisko i na obszary Natura 2000 oraz realizacji działań ochronnych obligatoryjnych i fakultatywnych ustanowionych dla obszaru Natura 2000 Pasma Krowiarki (PLH020019), w granicach którego położony jest zarówno rezerwat, jak i jego otulina.

Załącznik nr 1 do zarządzenia określa przebieg granicy rezerwatu oraz obszar jego otuliny na tle ewidencji leśnej Nadleśnictwa Bystrzyca Kłodzka oraz ewidencji gruntów gminy miejskiej Bystrzyca Kłodzka i Kłodzko. Powierzchnia rezerwatu została oparta o granice wydzielen zgodnie z ewidencją leśną, natomiast granica otuliny została oparta – w granicach gruntów należących do Lasów Państwowych o granice wydzielen, natomiast na pozostałych gruntach o granice działek ewidencyjnych. Na tej podstawie została wyliczona powierzchnia rezerwatu (tj. 89,30 ha) oraz jego otuliny (tj. 273,83 ha).

W granicach rezerwatu przyrody „Krowiarki” obowiązują zakazy wymienione w art. 15 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody.

Projekt zarządzenia uzyskał pozytywną opinię Regionalnej Rady Ochrony Przyrody we Wrocławiu – uchwała nr 5/2024 z dnia 29 listopada 2024 r.

Projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska – pismo nr DZP-WO.6200.24.2025.AP z dnia 17 lutego 2025 r. z uwagami, które uwzględniono w następującym zakresie:

- zmieniono zapis celu ochrony rezerwatu przyrody na mniej szczegółowy,
- skorygowano zapisy publikatorów ustaw,
- skorygowano omyłkę w zapisie współrzędnych punktów załamania granic.

Ponadto, w myśl art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2025 r. poz. 428) projekt ww. zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Dolnośląskiego w dniu 11 marca 2025 r.

Mając na uwadze charakter niniejszej regulacji, zarządzenie będzie miało wpływ na wydatki Budżetu Państwa w zasobach Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu związane z koniecznością oznakowania granic rezerwatu tablicami urzędowymi i informacyjnymi, przygotowaniem oraz realizacją ewentualnych zadań ochronnych ustalonych dla obszaru rezerwatu. Część działań ochronnych będzie prowadzona w ramach gospodarki leśnej prowadzonej przez Lasy Państwowe i przez nie finansowana. Zarządzenie nie będzie mieć bezpośredniego wpływu na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki oraz na sytuację i rozwój regionów. Nie naruszy także przepisów zawartych w prawie Unii Europejskiej.